

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

Sitra pitää tärkeänä hallitusohjelman kirjauksia lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemisestä, hyvinvoinnin edistämisestä sekä yhteiskunnallisen osallistumisen vahvistamisesta. VANUPO:n ohjelmaluonnos ei tällä hetkellä vastaa tavoitteiltaan ja toimenpiteiltään riittävän kunnianhimoisesti ja konkreettisesti hallitusohjelman kirjauksiin. Sitra kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti siihen, miten kansallisella nuorisopolitiikalla vastataan globaaleihin megatrendeihin, kuten demokratian kamppailun kovenemiseen sekä digitalisaatiokehityksen ja informaatioympäristön murroksen myötä syntyneiden uudenlaisten valta- ja vaikuttamismekanismien muotoutumiseen.

Sitra kannattaa VANUPO:n tavoitetta nuorten hyvinvointiin panostamisesta kouluissa ja oppilaitoksissa. Tavoitteen 1 toimenpiteissä nostetaan esiin oppilaiden ja opiskelijoiden osallistuminen oppimisympäristöjen suunnitteluun ja kehittämiseen. Toimenpiteissä tulee entisestään korostaa lasten ja nuorten toimijuutta sekä nähdä toimijuuden vahvistaminen osana kokonaisyhyvinvointia.

OECD:n luottamustutkimus (2021) nosti esiin suomalaisen yhteiskunnallisen osallistumisen paradoksin. Tällä viitataan siihen, että suomalaisten luottamus yhteiskunnallisiin instituutioihin on korkealla, mutta usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin on vähäisempää.

Jos nuoret eivät koe demokratiaa omakseen, on vaarana luottamuksen heikentyminen sekä yhteiskunnan instituutioihin että toisiin ihmisiin. Demokratiakasvatuksella ja nuorten osallisuuden vahvistamisella on vahva yhteys hyvinvointiin. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus Suomessa - raportin (2023) mukaan demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus jää kouluissa ja oppilaitoksissa tällä hetkellä yksittäisten opettajien harteille, eivätkä demokratia- ja ihmisoikeuskysymykset ole

näkyvässä asemassa oppilaitosten toimintakulttuurissa. Raportti suosittaa oppilaiden ja opiskelijoiden toimijuuden vahvistamista omassa oppilaitos- ja lähiyhteisössään.

Sitra ehdottaa tavoitteen 1 toimenpiteisiin kirjausta nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä kouluissa ja oppilaitoksissa kokeilemalla erilaisia puntaroivan (deliberatiivisen) demokratian menetelmiä ja malleja. Lisäksi Sitra suosittaa, että toimenpiteissä nostetaan esiin dialogisten menetelmien, kuten Erätauko-dialogin, hyödyntäminen nuorten osallisuuden vahvistamisen ja demokraattisen elämäntavan edistämisen keinona.

Deliberatiivisten ja dialogisten menetelmien kokeiluissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vähemmistöryhmien (mm. kielivähemmistöt) osallisuuteen. Esimerkiksi Sitran tuottama Demokraattisten kohtaamisten käsikirja (2023) tarjoaa julkisten palveluiden ammattilaisille työkaluja demokraattisten arvojen kytkemiseen arjen kohtaamistilanteisiin.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

Sitra kannattaa korissa esitettyjä nuorten mielen hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä. Tavoitteen 5 toimenpiteissä mainittuun digilaitteiden lisääntyneen käytön haittavaikutusten vähentämiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota. Myös hallitusohjelmassa sekä laajemmin julkisessa keskustelussa on esitetty vaatimuksia mobiililaitteiden rajoittamisesta muun muassa kouluissa. Digitalisaatiokehityksellä ja informaatioympäristön muutoksella on kuitenkin paitsi negatiivisia myös positiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Keskustelu digilaitteiden käytöstä oppimisen, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja hyvinvoinnin tukena on jäänyt hyvin pintapuoliseksi.

Nuorisopoliittisissa toimenpiteissä on keskeistä huomioida digitalisaation moninaiset hyvinvointivaikutukset ja korostaa vaikutusten arvioinnissa tutkimustiedon merkitystä. Sitra rahoittaa 2024–2025 Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen informaatiohyvinvointia tarkastelevaa tutkimushanketta, jossa selvitetään nopeasti muuttuvan informaatioympäristön ja teknologisen kehityksen vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin, osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen.

Sitra suosittaa toimenpiteissä nuorisotyöntekijöiden osaamisen kehittämistä, jotta nuorisoalan ammattilaisilla on riittävät edellytykset ymmärtää digitalisaation, sosiaalisen median, generatiivisen tekoälyn sekä älylaitteiden hyödyntämisen erilaisia negatiivisia ja positiivisia hyvinvointivaikutuksia. Lisäksi on tärkeää, että nuorisotyössä kokeillaan ja kehitetään nuorilähtöisesti erilaisia digihyvinvointia tukevia menetelmiä.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Sitra pitää korin tavoitekokonaisuutta erittäin tärkeänä. Osion yleiskuvauksessa todetaan seuraavasti: ”Tutkimusten mukaan suomalaisnuorilla on erinomaiset tiedolliset ja asenteelliset valmiudet yhteiskunnalliseen osallistumiseen, mutta kiinnostus tai tarve kovin aktiiviseen

osallistumiseen puuttuu valtaosalta nuorista.” Sitran selvitykset eivät tue täysin ohjelmassa esitettyä näkemystä.

Sitran Demokratia osaksi arkea -selvityksessä (2024) tarkasteltiin 20–30-vuotiaiden nuorten aikuisten yhteiskunnallisen osallistumisen esteitä ja kannustimia sekä haastatteluilla että laajalla väestökyselyllä. Tulosten mukaan alle 30-vuotiaat nuoret aikuiset eivät näyttäyty vanhempaan väestöön verrattuna passiivisempina yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Nuoret aikuiset ovat muuhun aikuisväestöön verrattuna jopa halukkaampia toimimaan yhteiskunnassa nykyistä aktiivisemmin. Nuorten aikuisten yhteiskunnallisen osallistumisen keskeisenä haasteena on epävarmuus omista tiedoista ja taidoista sekä huoli osallistumisen kuormittavuudesta ja monimutkaisuudesta.

Sitra suosittaa, että demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta koskevat tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan selkeämmin VANUPO:n tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Sitran selvitys osoittaa, että nuoret aikuiset osallistuvat hyvin moninaisin tavoin yhteiskunnalliseen toimintaan perinteisten osallisuusmekanismien lisäksi. Ohjelman toimenpiteissä olisikin myös hyvä tunnistaa, tunnustaa ja määrittää kehittämistoimia paitsi koulun ja nuorisotyön myös muiden kasvatus- ja sivistystoimijoiden demokratiatyölle. Esimerkiksi kirjastoilla ja monenlaisilla muilla julkisilla palveluilla, museoilla ja erilaisilla harrastusjärjestöillä on tärkeä rooli lasten ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäjinä. Näitä toimijoita tulisi entisestään tukea siinä, miten ne voivat tuottaa myönteisiä kokemuksia demokraattisesta yhteiskunnasta sekä vahvistaa lasten ja nuorten uskoa omiin osallistumiskykyihinsä ja -mahdollisuuksiinsa.

Nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen vahvistamiseen tarvitaan tuen ja rohkaisun lisäksi erilaisia sosiaalisia ja taloudellisia kannustimia. Myös Euroopan komissio on suosittanut, että jäsenvaltioiden tulisi kiinnittää huomiota erityisesti heikoimmassa asemassa olevien, kuten nuorten, osallistumisen mahdollistamiseen ja heidän osallistumisensa esteiden poistamiseen. Jäsenvaltioiden tulisi komission mukaan toteuttaa kohdennettuja toimia lasten ja nuorten osallistumisen kehittämiseen paikallisella ja kansallisella tasolla (Euroopan komissio, Kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistavan osallistumisen edistäminen, 12.12.2023). Ohjelman toimenpiteissä tulisikin rohkaista eri toimijoita, kuten hyvinvointialueita ja kuntia, käyttämään päätöksenteon tukena aktiivisemmin puntaroivan demokratian malleja (esim. kansalaispaneelit) täydentämään nuorisovaltuuston kaltaisia edustuksellisen demokratian muotoja.

Moni kansalainen pitää konfliktien, riitojen tai häirinnän pelkoa merkittävänä yhteiskunnallisen osallistumisen esteenä (Demokratia osaksi arkea, 2024). Peräti 68 % suomalaisista kokee yhteiskunnallisen keskustelun huonontuneen (Yle, Hyvin sanottu -tutkimus, 2023). Sitran Demokraattiset osallistumismahdollisuudet Suomessa -kyselytutkimuksen (2022) mukaan suomalaiset ovat halukkaita osallistumaan enemmän yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, mutta kaipaavat helppoja, anonyymejä ja digitaalisia osallistumisen tapoja.

VANUPO:n toimenpiteissä tulisi huomioida teknologisten innovaatioiden, kuten demokraateknologian, mahdollisuudet nuorten osallisuuden vahvistamisessa. Avoimeen lähdekoodiin perustuvat teknologiset ratkaisut tarjoavat vaihtoehtoja nykyiselle, etenkin sosiaalisessa mediassa käytävälle ja usein repivälle yhteiskunnalliselle keskustelulle. Sitra on muun muassa rahoittanut Polis-verkkoalustan kokeiluja hyvinvointialueilla. Valtakunnalliseen ”Mitä mieltä, Suomi?” -verkkokeskusteluun otti osaa lähes kaksikymmentä tuhatta suomalaista. Lisäksi Sitra on tukenut kampanjaa, jossa nuorilta kerättiin yli miljoona näkemystä EU:n tulevaisuudesta Make.org-alustaa hyödyntäen. Myös Euroopan komissio on suositellut, että jäsenvaltioiden tulisi hyödyntää ja kokeilla uusia teknologioita osallistumisen kehittämisessä (Euroopan komissio, 12.12.2023).

Vaikka Sitra kannattaa tavoitteen 6 kirjausta VANUPO:n ja demokraatiohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittamisesta, kannamme huolta siitä, että demokraatiohjelman valmisteluun tai toimeenpanoon ei ole toistaiseksi osoitettu erillistä määrärahaa.

Sitra kannattaa myös tavoitteen 7 kirjausta nuorten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen vahvistamisesta esimerkiksi Ankkuritoimintaa kehittämällä. Nuorisoalan ammattilaisten, turvallisuusviranomaisten, sosiaalityöntekijöiden ja terveysalan ammattilaisten vuoropuhelua olisi kuitenkin hyvä lisätä sekä paikallisella että kansallisella tasolla. Luonnoksessa todetaan, että muun muassa häirinnän ehkäisemiseen liittyvä pedagoginen osaaminen määrittellään varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön ja johdon täydennyskoulutuksen painopistealueeksi seuraavien kolmen vuoden ajalle. Katsomme, että myös nuorisoalan ammattilaisten osaamista häirinnän ennaltaehkäisemisessä ja etenkin nuorten verkkohäirintään puuttumisessa tulee vahvistaa. Verkkohäirintä on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma (esim. Tilastokeskus, Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021 -tutkimus, 2023) ja polarisaatiota lisäävä ilmiö, johon puuttuminen edellyttää monialaisten toimintamallien kehittämistä sekä tiiviimpää pohjoismaista yhteistyötä (esim. Nordic Safe Cities -verkosto).

Sitra pitää tärkeänä, että tavoitteen 8 ”Yhteisöllisyyttä, yhdenvertaisuutta ja resilienssiä nuorten elämässä tuetaan” toimenpiteissä nostetaan esiin mediakasvatuksen merkitys ja ymmärryksen lisääminen sosiaalisen median toimintalogiikasta. Sitra katsoo, että toimenpiteet eivät ole kuitenkaan riittävät eikä niissä huomioida nopeita teknologisia ja informaatioympäristössä tapahtuneita muutoksia, jotka näkyvät muun muassa sosiaalisen median palvelujen koukuttavuuden lisääntymisenä sekä disinformaation ja informaatiovaikuttamisen voimistumisena.

Mis- ja disinformaation leviämistä pidetään merkittävimpänä lähivuosien globaalina riskinä (esim. Maailman talousfoorumi, Global Risks Report 2024). Sitran Digijälkiselvityksen (2019) sekä Digivaltaselvityksen (2022) tulokset osoittavat, että kansalaisista ja päättäjistä kerätyn datan laajuus ylittää arkijärjen ja laajuudessaan halvaannuttaa yksilöiden kyvyn muuttaa tilannetta. Datatalouden läpinäkymättömyys ja digitaalisen vallan keskittyminen harvojen käsiin on jopa uhka eurooppalaisen demokratian kestävyydelle.

Sitran digiprofiilitestin data (yli 45 000 vastausta vuosina 2019–2023) myös osoittaa, että alle 20-vuotiaat luottavat kaikista ikäryhmistä eniten digipalvelujen tarjoajiin, suojaavat vähiten omaa dataansa sekä ymmärtävät heikoiten datataloutta ja yksilön tietosuojaa koskevia säädöksiä. Voidaan jopa sanoa, että nuorten digiprofiili muistuttaa tältä osin eniten heidän isovanhempiensa profiilia.

Suomessa tehdään kansainvälisesti verrattuna laadukasta mis- ja disinformaatioon liittyvää tutkimusta, faktantarkistusta sekä eri ikäryhmille suunnattua mediakasvatustyötä. Toimijakenttä on laaja mutta osin sirpaleinen. Yhteistyötä tutkijoiden, viranomaisten, järjestöjen ja mediakasvatustyön asiantuntijoiden välillä tulee entisestään tiivistää. Medialukutaidon lisäksi tulee jatkossa panostaa lasten ja nuorten sekä nuorisovaltuusto- ja nuorisovaltuustojen digitaaliseen informaatiolukutaitoon ja datatalouden toimintamallien perusosaamiseen. Se on sitäkin tärkeämpää, kun generatiivinen tekoäly laajentaa perinteisen medialukutaidon alueelta tunnistamaan oikeiden lähteiden ja asiallisen sisällön lisäksi, ketkä lapsen ja nuoren verkossa olevista ”ystävistä” ovat oikeita ihmisiä ja toisaalta, mikä sisältö on tekoälyn luomaa. Sitra on muun muassa rahoittanut Faktabaarin tuottamaa Digitaalinen informaatiolukutaito -opasta (2022) sekä oppaan jatkoksi tuotettua tekoälyliitettä (2023).

Sitra on peräänkuuluttanut laajaa kansallista digitaalisen sivistyksen projektia varmistamaan, että digitaalinen informaatiolukutaito ja digitaalinen sivistys ovat läpileikkaavasti mukana eri koulutustasojen opetussuunnitelmissa sekä kuntien ja vapaan sivistystyön demokratiatyössä (ml. nuorisotyö, kirjastot, museot, kansanopistot). Jotta suomalainen ”sivistysprojekti” voi menestyksekkäästi jatkaa kansallisen resilienssin kivijalkana, on tärkeää, ettei sivistystä digitaalisessa ajassa rajata vain osaamiseen, ja ettei sitä nähdä vain talouskasvulle alisteisena.

EU:n uudet digisäädökset tuovat pelisääntöjä ja edistävät reilua datataloutta ja digitalisaatiota. Säädöksissä on painotettu turvallisuutta ja lasten parempaa suojelua. Ongelma on kuitenkin se, että lapset ja nuoret nähdään politiikkatoimissa lähinnä suojelun kohteina sen sijaan, että panostettaisiin osaamisen kehittämisen lisäksi heidän mahdollisuuksiinsa vaikuttaa digitaalisten palvelujen kehittämiseen sekä digitalisaatiota ja tekoälyn kehitystä koskevaan tulevaisuuskeskusteluun. Esimerkiksi EU:n tekoälyasetuksen valmistelussa ei ole otettu erityisemmin huomioon lasten oikeuksia, eikä Suomessa ole panostettu kansallisessa tekoälykehittämisessä kansalaisten osallisuuteen.

Sitra suosittaa, että ohjelmassa tunnistetaan nuorten heikot mahdollisuudet osallistua teknologiaa koskevaan päätöksentekoon sekä nostetaan esiin Skotlannin kaltaisia esimerkkejä (esim. Exploring Children’s Rights and AI), jossa lasten ja nuorten osallisuutta on vahvistettu tekoälyä koskevassa päätöksenteossa valtionhallinnon, yhteiskunta-, teknologia- ja etiikkaosaajien sekä kansallisen lasten parlamentin välisenä yhteistyönä.

Nuorisotyön ja –toiminnan tukemisen linjaukset

Sitran Demokratia osaksi arkea -selvityksen yksi johtopäätös on se, että nuorisopoliittisia toimia tulisi kohdentaa myös yli 20-vuotiaiden yhteiskunnallisen osallistumisen esteiden poistamiseen. Sitra

pitää tärkeänä, että nuorisotyössä ja -toiminnassa kokeillaan uudenlaisia tapoja lisätä sekä lasten ja nuorten että nuorten aikuisten yhteiskunnallista osallistumista erilaisin puntaroivan demokratian menetelmin.

Painopisteet nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

-

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisoalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

Sitra kannattaa ohjelman tavoitetta edistää nuorten osallisuutta ja demokratian vahvistamista eurooppalaisessa ja kansainvälisessä toiminnassa.

Kansainvälisen The Global State of Democracy 2023 -raportin mukaan demokratian tila jatkoi vuonna 2022 globaalisti heikentymistä. Demokratia heikentyi myös monissa eurooppalaisissa, pitkäikäisissä ja vahvoissa demokratioissa, ja liittyi erityisesti oikeusvaltion ja lehdistönvapauden rapistumiseen. Vaikka Suomessa demokratian tila on kansainvälisesti vertailtuna edelleen varsin hyvä, herättävät muun muassa ilmastokriisi ja luontokato sekä talouden ja turvallisuustilanteen heikkeneminen laajasti huolta ja haastavat demokraattisen yhteiskunnan rakenteita.

Sitran Demokratia osaksi arkea -selvitys osoittaa, että nuorilla aikuisilla on kuitenkin halu osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun, mitä voidaan tukea uudella osallistumisen tavoilla. Esimerkiksi kesällä ja syksyllä 2023 toteutettiin Euroopan laajuinen digitaalinen kansalaiskonsultaatio, jossa kartoitettiin nuorten näkemyksiä EU:n tulevaisuudesta. Kokeilu osoitti, että suomalaiset nuoret olivat hyvin aktiivisia muiden EU-maiden joukossa. Uusia tapoja keskustella EU:sta ja globaaleista kysymyksistä nuorten keskuudessa sekä päättäjien ja nuorten välillä tulisi kehittää.

Demokratiamittareiden lisäksi Suomi on maailman huippua digitalisaation hyödyntämisessä. Ongelmana kuitenkin on, ettei digitalisaation ja demokratian välistä yhteyttä tunnusteta riittävästi kansallisella ja globaalilla tasolla. Siksi suositamme, että Suomi nostaa EU:n demokratiatyössä esiin digitalisaation ja demokratian vahvan keskinäisen kytköksen. Esimerkiksi EU:n digisäädöksillä, kuten EU:n digipalvelusäädös ja tekoälyasetus, on merkittäviä vaikutuksia paitsi julkisen ja yksityisen sektorin toimintaan myös laajemmin kaikkien kansalaisten digitaalisten palveluiden käyttöön. Sekä nuoret että nuorisoalan toimijat tarvitsevat lisää ymmärrystä ja osaamista säädösten vaikutuksista ja niiden soveltamisesta.

Muita näkemyksiä ohjelmasta

Sitra on huolissaan siitä, että ohjelmalla ei ole tällä hetkellä mitään yhteyttä Suomen digitaaliseen kompassiin ja ohjelman toimeenpanoon (esim. Digitaalisen sivistyksen ja perustaitojen kehittämisohjelma) eikä kasvatuksen ja koulutuksen digitalisaatiota koskeviin linjauksiin. Yhtäältä vaarana on, että nuorisotyö ja -politiikka eivät pysy mukana valtionhallinnon muussa digitalisaatiokehityksestä. Toisaalta tämä voi johtaa siihen, ettei digitalisaation kehittämisessä tunnusteta nuorisopoliittisia ulottuvuuksia. Seurauksena voi myös olla se, että nuoret ja nuorisoala nähdään digitalisaatiokehityksessä ainoastaan toimenpiteiden kohteina, ei aktiivisina toimijoina.

Yksi merkittävä yhteiskuntaan vaikuttava teknologinen kehitysaskel liittyy tekoälyyn ja erityisesti generatiivisen tekoälyn nopeaan käyttöönottoon yhteiskunnassa. Brittiläisen Office of Communications -viraston raportin (2023) mukaan 79 % 13–17-vuotiaista ja 40 % 7–12-vuotiaista brittiläisistä lapsista ja nuorista käyttää generatiivista tekoälyä. Ruotsin nuorisobarometrin (Back2School 2023) mukaan 75 % 15–24-vuotiaista ja jopa 84 % 15–16-vuotiaista ruotsalaisnuorista oli hyödyntänyt generatiivista tekoälyä kuluneen vuoden aikana. Yli puolet (55 %) myönsi käyttäneensä tekoälyä luvatta koulutehtävien tekemiseen.

Sitra peräänkuuluttaa, että ohjelmassa tunnistetaan ja varaudutaan tekoälyn merkittäviin yhteiskunnallisiin implikaatioihin sekä kannustetaan nuorisolan toimijoita vastuulliseen ja eettiseen tekoälyn hyödyntämiseen. Lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta on vahvistettava tekoälyn suunnittelussa, hyödyntämisessä ja arvioinnissa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön digitalisaation viitekehyksessä on asetettu tavoitteeksi tuottaa vuoden 2024 aikana linjaukset tekoälyn käytöstä.

Sitra myös peräänkuuluttaa ohjelmassa vahvempaa tulevaisuuslähtöistä näkökulmaa. Sitran Tulevaisuusbarometrin (2023) mukaan nuorten kiinnostus tulevaisuutta kohtaan on vahvistunut verrattuna aiempiin barometreihin. Tulosten mukaan 85 % 15–24-vuotiaista nuorista kokee, että he voivat itse vaikuttaa siihen, millaiseksi oma tulevaisuus muodostuu. Toisaalta sekä nuoret että vanhemmat vastaajat katsovat, että erityisesti lasten ja nuorten ääni ei kuulu riittävästi tulevaisuuskeskustelussa.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen (2023) esittelee kansainvälisiä käytäntöjä siitä, miten tulevia sukupolvia huomioidaan paremmin päätöksenteossa. Tulevaisuusvaliokunta toteaa tulevaisuusselontekoon antamassa lausunnossaan (Valiokunnan mietintö TuVM 1/2022 vp – VNS 16/2022 vp), että valtioneuvoston tulee “kehittää toimintatapoja alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille ottaa kantaa tulevaisuusasioihin ja olla aktiivisia toimijoita suomalaisessa päätöksenteossa ja yhteisen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.” Sitra suosittaa, että VANUPO:n tavoitteissa ja toimenpiteissä huomioidaan nämä kirjaukset.

Lauha Heikki
Sitra - Demokratia ja osallisuus -teema